

A ménesmester 70 éves

ÍRTA RÁSKY PÉTER
FOTÓ

Ötvenhat, a ménés szolgálatában eltöltött év alatt megért fényes sikereket, látott kudarcokat, lovak, emberek, ideológiák jöttek-mentek, de ő következetesen megmaradt a lovak mellett. Kezei között lovak százai születtek, köztük a magyar lótenyésztés és élsport büszkeségei, de ettől Pista bácsi nem lett más ember. Maradt, aki mindig is volt, őszinte, szerény, becsületes lovasember, aki, ha ma Sárípusztán ránéz egy lóra, nem azt látja, amit mi, külső szemlélők, ő a lovak – kancák és ménék – generációit látja, amelyek egykor mind megfordultak a keze alatt. Egy pillantásnyi történelem, egy könyvtárra való szakértelem, de mindenekelőtt határtalan lószertet rajzolódik ki előttem, amikor szóba elegyedek a „MÉNESMESTERREL.”

Pista bácsi, családi indítottság volt, hogy a lovak mellett kezdte az életét?

Édesapám, de a nagyapám is a lóól tartotta el a családot. Abban az időben sok goromba csödör volt, nagyapám, aki Dúltakolban lakott – (ma már hol vannak ezek a tanyák?) – idős korában is szót

Önmagában a címben szereplő ménesmester szó mindent kifejez. Jelenti a lovak sokaságát, a hozzáértést, de azt is, hogy aki ezt a szakmát műveli, az egy ma már elveszőben levő tudás birtokosa, mestere. Lovas nemzetünk mai maradéka közt lámpással kell keresni – ha ugyan van –, aki érdemes erre a titulusra. Kneisz István – vagy ahogyan legtöbbször ismeri, Pista bácsi –, a sárípusztai ménesmester ilyen ember, talán az utolsó, aki még ma, 70 évesen is tevékeny lovasember.

értett velük. A legvadabbat is egyedül vezette le az állomásra, és rakodta be a vagonba őket. Apám pedig az egész életét itt dolgozta le a ménésben. Ezért mondom, hogy nálam a családból jön a lószertet. Sajnos én már nem

nem nagy pénzért, mert 600 Ft volt a keresetem. Elküldtek aztán munkakönyvet csináltatni Enyingre, de ott közölték velem, hogy mint gyerek, nem kaphatok, mert még nem voltam 14 éves. Így a munkakönyvemet csak a kö-

kétszer bejártam a központba. Lóháton vittem a jelentést, mert akkor még telefon sem volt. Apám ki is szokott jönni élelem esténként, hogy lássa, biztos hazaér-e a gyerek. Őszre végül kiértemeltem, hogy csikós lehessenek, így attól

kezdve csikósgyerekként dolgoztam. Akkoriban 700 körüli volt a lovak létszáma, de sokkal nagyobb volt a terület, Dág is idetartozott.

Egy időben ott volt a ménés központja, a fedeles lovarda, meg a sportlovak is. Több esetben a ménest is oda kellett áthajtani. Akkoriban a lovak a legelőn jártak tavasztól őszig. Nagyjából 100 fős ménesekben („bandákban”) legeltek. A lovak a környék hét tanyájában voltak elhelyezve. Ir-tásban a csödörök, Dúltakolban

*„Nekem akkor van vége a napnak,
mikor úgy érzem, hogy a lovaknál rend van.”*

tudom kinek továbbadni, egy lányom van, aki szereti ugyan a lovat, de az unokámat már nem érdekli.

Ilyen előzmények után én nem is gondolkodtam semmi máson, a ménésbe mentem dolgozni. 1955-ben maradtam ki az iskolából, de már másnap a lovaknál voltam. Hamar munkát kaptam, igaz,

vetkező évtől állították ki. Ezért hivatalosan 1956. január 1-jétől dolgozom itt.

Mi volt a feladata?

Először beosztottak ide, beosztottak oda, kisegítő lovászfíú voltam. Úgyhogy hamar kiismer-tem a ménest, amely akkor a Mez-zőszilasi ÁG-hoz tartozott. Az én feladatom volt az is, hogy hetente

az anyakancák, Hangászban az egyévesek, itt, Sáriban a két-háromévesek stb. Minden csoport el volt osztva, hogy keveredés ne legyen. A legtöbb a növendék csikó volt, a ménes ugyanis a megyei gazdaságok csikóösszpontosító állomása volt egyben, ahová a környékbeli tsz-ek csikói, illetve a padlássöprések idején a parasztoktól adóban beszedett 1-2 éves jószágok („adócsikók”) kerültek. Utánpótlás volt bőven. Egy istállóhoz, amelybe 100 választott csikó fért be, mindenhol négy ember tartozott. Ez tartott nagyjából 1962–63-ig. Akkor kezdődött meg az igazi „szocialista nagyüzemi mezőgazdaság”, jött a gépesítés, és a ló fokozatosan kiszorult a gazdálkodásból. Addig azonban fontos szerepet töltött be a földművelésben. A Fejér megyében működő állami gazdaságok is lovakkal dolgoztak, az ott született csikók mind ide kerültek felnevelésre, majd háromévesen innen igényelték az utánpótláslovakat. Kinek mennyi kellett, 2, 3, 5 pár lovat, amelyeket azonban már az új helyén tanítottak be kocsiba.

Visszatérve az én történetemhez, 1960-ban bevonultam katonának. Mikor leszereltem 1963-ban, az akkori vezető Gadácsi „kartárs” behívatott, hogy gondoljam meg, visszamegyek-e a lovak mellé, mert szeretné, ha elmennék inkább traktoros iskolába. Ez a hatvanas évek elején tipikus karrier lehetett volna számomra. Sokat nem gondolkodtam az ajánlatán, úgy döntöttem, nem megyek traktorosnak, inkább maradok a lovak mellett. Pedig a lovak sorsa akkorra már megpecsételődött. Éreztették is velem, hogy átkerültem a vesztes oldalra, hiszen mikor a lovak körül bármire szükség lett volna,

Ustinov és Lupicor apaságú csikók, a jövő generációját képviselik Sáripusztán

legyen az akár csak egy ablakcsere vagy egy meszelés, szinte úgy kellett kikönyörögni. Gadácsi kartárs azt mondta nekem: „Ide figyelj, Pista, ha te a lovak farkába rózsaszín szalagokat kötsz is, a ló akkor sem fog tetszeni nekünk.” Hát így, ilyen megtűrt szintre kerültek a lovak a gazdaságban.

A sportlótenyésztés jelentette a fellendülést. Hogy kezdődött?

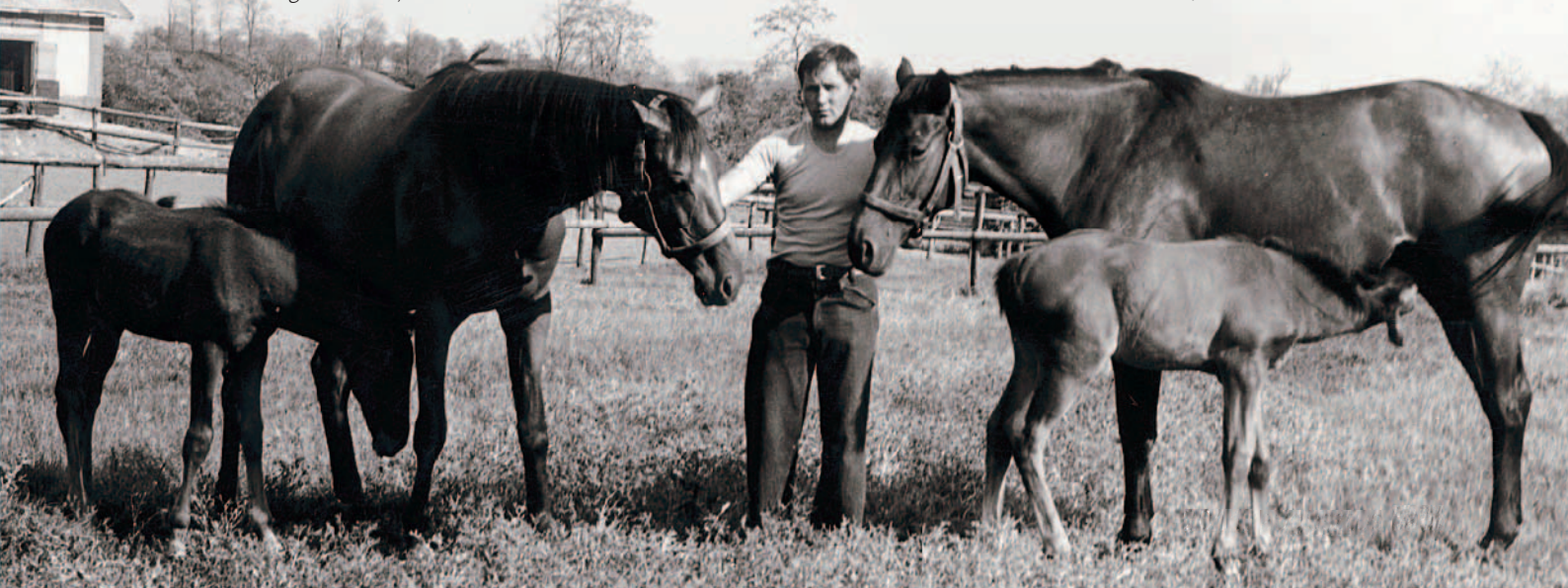
A lóágazatban a fellendülést az 1970-es év hozta meg, amikor áthoztuk a Mezőfalvi ÁG Ménesmajori Ménesét, ezzel együtt 1972-től törzstenyésztetté vált a gazdaság. Ez a döntően kisbéri félvér jellegű állomány adta a ménes egyik kiindulási alapját, ezek között sok jó képességű ló is volt. Üzemelt akkoriban Székesfehérváron egy sportistállónk – most azt hiszem, a McDonald’s van helyette –, ott voltak a ménes, illetve a Sáriból kiválogatott, sportra alkalmas lovak. Rózsa Pista és társai

ott kezdték a lovaglást. A későbbi sportsikerek mögött Magasházy Dénes lovaglótanár állt, akit már a ménes új vezetője, Herczog Emil hozott ide, majd a sportlovakat is kihozták Sáripusztára. A csikósok közül, akinek volt tehetsége, az bekapcsolódott a sportba is. Így jómagam talán három szezonban is indultam díjugrató versenyeken. Aztán a „főnök” – Herczog Emil – fogatosá lettem, aki megbízott a ménesben dolgozó emberek felügyeletével is. Ezzel együtt járt az is, hogy a ménes lovairól is mindent tudjak. Így kezdődött, aztán lassan az életemmé vált a ménes. Megszoktam, hogy nekem mindenre oda kell figyelnem, mindenről tudnom kell, ami ott történik. Én minden fedeztetésnél, minden ellésnél, minden betegségnél jelen voltam, ha kellett, segítettem, ha kellett, cselekedtem. Ha a lovaink sikereket értek el – és ebből egyre több volt –, azt én a magam sikerének éreztem.

Ez alatt a hosszú idő alatt biztos voltak Pista bácsinak kedves lovai, amelyekre szívesen emlékszik.

Volt sok szép és kevésbé szép emlék is. Szomorú volt, mikor a ménes közül Ragyogó (Siglavy XII-6), amely abban az időben a legjobb ugrólónak számított, a harmadik fedeztetés után infarktust kapott, és a kancáról lefordulva a kezeim között pusztult el. Aztán nagyon szép és sikeres volt például Aldato története a ménesben, ami egy véletlennek köszönhető. Ugyanis mikor Aldato bekerült az országba, Mezőhegyesre karantén miatt nem lehetett bevinni, így ideirányították a mént, amely egy vasúti vagonban érkezett a szomszédos Mezőkomáromba. Én hoztam el őt a ménesbe. Aldato nagyon jó ló volt, emellett kezelhető is. Volt, >

Két tellivér kanca Dárus meg a Karattyoló

▷ hogy fel-felültem rá, de inkább kocsiban, egyesben szoktam jártatni. Kicsit hajlott háta volt ugyan, és úgy tűnt, külön van az eleje és a hátulja, de kiváló csikókat hagyott maga után. Pedig mindössze egy őszi szezont fedezett itt, mégis maradandót alkotott. Így Sáripuszta Nimfa után adta Aldato II Zavarost, amely Móra Lászlóval nagypályás ló volt, később itt került fedezőménként felállításra, és olyan jó sportlovak születtek utána, mint Zsizsik vagy Zátony. Aldato emellett meghatározó kancákat adott a ménesnek, például Záport, amely később Rezgő vagy Sarkcsillag anyja lett, vagy Aldato Adóst, amely sportlóként, militaryban részt vett a moszkvai olimpián. Emellett nekem ő volt a legkedvesebb lovam. Teljesítmény szempontjából a ménes legjobb kancája volt, emellett mindig könnyen vemhesült, amely egy tenyész-kancánál szintén fontos dolog.

Aldato és Ramzes Junior jó csikói irányították a figyelmet a holsteini fajtára. Így került be a ménesbe 1978–79-ben 24 holsteini és hannoveri kanca, valamint egy

A nyolcvanas években a gödöllői OMÉK-on kitüntetést vesz át Pista bácsi

mén, Toborzó. Nem volt egészen hároméves, és nagyon nehezen kezdett el fedezni. Sok türelem kellett hozzá, eleinte szinte még a verebket is el kellett zavarni, mert ha valami a környezetünkben volt, akkor nem a kancával

foglalkozott, hanem nézelődött. Mindig mondom, és Toborzó is jó példa erre, hogy a holsteini lóhoz sok türelem kell. Ezt ajánlanám figyelmébe minden holsteini lóval foglalkozó sportoló figyelmébe. Nem szabad tőle rögtön követelni, időt kell neki adni, mert meghálálja, ha foglalkoznak vele. Ahogy végül Toborzó is, amellyel majd egy évig szórakoztunk, de végül belejött a dolgába, és nagyon jó fedezőmén lett, ugrólovak egész sorát adta. Abban az időben az import mének közül a legjobb ivadéka neki voltak, ezt ki merem jelenteni. Az itt állt fedezőmének közül nála csak Ginust tartom nagyobbra.

Az alapítónak számító import kancák közül ki ne felejtsem Nortje nevét, amely később meghatározóvá vált a ménesben. Pedig mikor idekerült, nem tűnt kiemelkedőnek. Nem volt nagy ló, én nem is hittem volna, hogy ez a viszonylag közepszerűnek tűnő kanca ilyen jó csikókat fog majd adni, mert a csikói mind jobbak voltak nála. Még ma is nyoma van a ménesben, harmadik unokája, Üzenet ezt a vonalat képviseli, most egy gyönyörű Ustinov csikó van alatta. Bárcsak több Nortjénk lenne...

A sok jó holsteini kanca közül talán még Delicia nevét említeném, igaz, hogy nem volt fiatal, mikor idekerült, de lánya, Drágám és Toborzó révén tőle származik Kikelet, amely kiváló ugróló volt

nálunk. Emellett Déva xx után született unokája, Nyakék adta Sissit, a ménes jelen pillanatban legsikeresebb ugrólóvát.

A nyolcvanas években az ország meghatározó ménesévé nőtte ki magát Sáripuszta. Hogy nézett ez ki a gyakorlatban?

A '70-es évektől a sportló mellett már az angoltelivértényéztéssel is foglalkoztunk. Mokka xx volt a legismertebb fedezőménünk, lánya és unokája, Cédula xx és Cetli xx váltak a legsikeresebbé. Ebben az időben évi hetven csikó született, mi négy ménnel dolgoztunk délelőtt-délután próbáltatással, fedeztetésekkel, úgyhogy volt munka bőven. A rendszerváltással egy időben került sor újabb ménimportokra, Silver Look xx, Coliath, Déva xx, majd Gressini és Justboy érkezett a ménesbe. Ettől az időtől azonban már a mesterséges termékenyítés vette át a főszerepet. Megmondom őszintén, de a legőszintebben, hogy én a természetes fedeztetésbe nőttem bele, és ezért eleinte nem nagyon tudtam azonosulni a mesterséges termékenyítéssel. Ma már azt mondom, hogy ez a jó. Megszűntek a fertőzések, szerintem kevesebb lett a vetélés, sokkal nagyobb a vemhesülési arány, és egy adag spermát, ha leveszünk, abból minimum négy lovat be tudunk rakni.

Ma már a legjobb európai mének csikóival találkozunk a ménesben. Ezzel együtt változtak a mindennapok teendői is?

Nem titok, hogy a kétezres évektől egy erőteljes, teljesítmény irányú szelekción esett át a ménes állománya. Most összesen hetven ló van a ménesben, ebből tizennyolc aktív sportló, a többi az utánpótláscsikó és a tenyészkanca-állomány. Ez azonban egy folyamat része volt. Kezdetben teljesítményt igazolt méneket béreltünk, így állt itt Laurenz, Ginus vagy Faldo is. Mára azonban világossá vált, hogy a piaci verseny kényszerében csak a világ élvonalába tartozó méneket használva van esély érvényesülni, amit ugyebár nem lehet kibérelni. Már a '90-es évektől kezdve a ménes legjobb kancáit Európa legjelentősebb ménjeivel fedeztettük Hollandiában, illetve Németországban, mára ez spermaimport

TAUBENREUTHER

Az új, 2011-es katalógusunk letölthető az internetről!

www.offroad24.com

SUV • 4x4 • PICKUP •

TAUBENREUTHER Kft.
2310 Szigetszentmiklós-Lakihegy, Komp u. 3.
Tel./fax: 06-24/539-160, 06-24/539-170

formájában vált általánossá. Ennek keretében jó kapcsolat épült ki, így mélyhűtött örökítőanyagot forgalmazunk is néhány világszínvonalú mén után. Számomra azonban nincs különbség, egy Diarado vagy egy Ustinov csikó felnevelését is ugyanolyan körültekintéssel kísérem, mint korábban.

Hogy néz ki Pista bácsi egy napja manapság?

Reggel időben kelek, negyed hatkor – ma már ilyen világot élünk – felhívom az éjjeliőrt, hogy volt-e valami esemény, majd az első, hogy körbejárom az istállókat. Ezt minden reggel megteszem, igaz, ilyenkor nem sok mindenki találkozik, de a szemem a lovakon, és rögtön észreveszem, ha valami nem a megszokott. Mire végzek, megjönnek reggel az emberek, és megkezdjük az etetést, ez a nap kezdete. Már az előző nap ki-tudja, mi lesz a feladata, be van mindenki osztva. Más a téli és más a nyári napirend. Most nyár van, a lovak kint vannak a legelőn éjszaka is. Ilyenkor nyári állásban folyik az etetés, olyan 12-15 ló van most egy csoportban. Csak a fiatal csikókkal levő anyakancák jönnek be estére. Naponta háromszor körbejárom a

legelőket. Megnézem, hogy mit csinálnak a lovak, van-e vizük stb. Este, mielőtt hazamegyek, még egyszer körbejárom a ménest, és csak akkor indulok el, ha minden rendben van. Sokszor van, hogy este, mielőtt besötétedik, még lejövök, ha a délutáni abrakolásnál valamelyik nem úgy eszik, vagy nem tetszik nekem valami miatt. Csak úgy tudok nyugodtan aludni, ha látom, hogy minden rendben van a ménesben.

Ha most visszatekint erre a több mint 50 évre, nem volt egyhangú a munka?

Úgy vagyok vele, hogy az lett volna a baj, ha az lett volna. Amíg az ember a dolgát szeretettel végzi, addig nincs probléma. Mindennapra van feladat, amit meg kell oldani. Ez a fontos. A saját dolgomat inkább elhagytam, csakhogy a ménesben menjenek a dolgok. A családom is tudja, ha nem megyek időre haza, akkor a ménesben valami gond van, és ezt már megszokták. Nekem akkor van vége a napnak, mikor úgy érzem, hogy a lovaknál rend van. Mindennapra megvan a dolgom, és ez jól van így. Ha otthon kellene üldögelnem mint nyugdíjas, biztos meg is bolondulnék.

SZÁVAY GÁBOR, Enyingi Agrár Zrt.:

Ha egy szóval akarom kifejezni, mit jelent Kneisz István ménesmester személye a ménesnek, azt mondhatom: MINDENT. 56 évet ledolgozott itt, ismeri a ménes minden apró részletét, óriási szakmai tapasztalat van a háta mögött. De amit igazán ki kell emelni, az a mindennapokban a lóért, szakmai alázattal végzett munka. Társaságunkban az itt dolgozó több száz ember közül egy kezemen meg tudnám számolni, hány ilyen ember volt a maga területén. A ménesben egy dolog volt az anyagi háttér megteremtése, a minőségi törzsfőállomány megszerzése és a cég lóközpontú működtetése. Ám az, hogy mindezek a lehetőségek azokat az eredményeket hozták, amelyeket a múltban és a jelenben el tudunk érni, ahhoz kellett az a biztos háttér, amit Pista bácsi mindennapokban elvégzett munkája jelentett. A sikerek legalább annyira az ő munkájának az eredményei is. 70 évesen is töretlen a munkakedve, és tudom, hogy az egész életét a munkájának rendelte alá, nem a fizetésért, hanem a munka becsületéért dolgozott. Tudom, ha 70 évesen haza kellene mennie kedves loval nélkül, abba belebetegedne. Ezért addig van itt közöttünk, amíg az egészsége bírja és kedve van hozzá, és ez így is lesz. Ez mindannyiunk véleménye.

Hosszú volt, nem is hinném... Ha újra kezdeném, akkor is csak ugyanígy csinálnám!

Így fejezi be a ménesmester, aki láthatóan nem a szavak embere. Minek is? Hiszen cselekedetei önmagukért beszélnek, a lovak pedig szavak nélkül is megértik. Legkisebb rezdülésük nyitott könyv

az ő számára, amelyből ma, 70 évesen, 56 év tapasztalatával olvas folyékonyan. A ménesi lovak pedig jól értik a ki nem mondott szót, mert Kneisz Istvánt is ugyanaz a termékeny mezősségi rög nevelte, és mindig az állandóság része volt Sárípusztán. Maradjon ez így még sokáig, Pista bácsi, az isten áldessa!

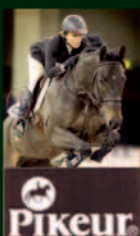

HOBBITÓL A
VERSENYFELSZERELÉSIG.

VÁSÁROLJON LEGKEDVEZŐBB
ÁRON AZ IMPORTŐRTŐL.

Az általunk forgalmazott termékek.

DERBY LÓSPORTÁRU
KIS- ÉS NAGYKER. KFT.

1023 BUDAPEST, MARGIT U. 23.
TEL./FAX: 326-0951, 326-0946

info@derbylovas.hu
www.derbylovas.hu